Árpád-házi Szent Erzsébet, Szent Anna harmadmagával és Mária Magdolna

Szárnyasoltár mozgószárnyának részlete

Alkotó	ú.n. Winzendorfi mester
Műhely	bécsi vagy bécsújhelyi műhely
Készítés ideje	1470 körül
Megnevezés	táblakép
Anyag	fenyőfa
Technika	tempera
Méretek	magasság: 69 cm szélesség: 59,5 cm
Leltári szám	55.37.1
Egyéb	keretezett

Leírás

A három szent márványhatású padlón áll, a teret jelző mellvéd előtt. A kép bal szélén, aranybrokát ruha fölött viselt barna köpenyben, fején kendővel és koronával, kezében az attribútumául szolgáló kenyérrel Árpád-házi Szent Erzsébetet látjuk. Mellette Szent Anna áll, bal karján az ifjú Máriát, jobbján a gyermek Jézust tartja. Hosszú, kék ruhája fölött dúsan, mereven redőzött vörös köpenyt visel, fején kendő. A fejét enyhén lehajtó Mária Magdolna társainál magasabb alakja kissé beszorul a kompozíció jobb szélén számára fennmaradt helyre. Elegáns brokátruháját zöld köpeny takarja, kendőjének leengedett vége jobb vállára omlik. Bal kezével köpenyét, jobbjában a balzsamot tartalmazó tégelyt tartja. Mindhárom szent jobb oldala az árnyékok jelzéseként sötétebb, a kis Mária kék ruháját a festő fehér csúcsfényekkel modellálta. A szentek ilyen típusú felsorakoztatása teljesen általános a kor szárnyasoltárain, de Erzsébet, Szent Anna harmadmagával és Mária Magdolna együtt való ábrázolására is több példa létezik Magyarországon is (lásd pl. a Radácsról vagy Berzenkéről származó Szent Anna oltár középképét vagy a Csíkszentléleki oltár egyik tábláját). A feltűnően kemény redők, a szigorú, határozott körvonalú arcok, valamint a táblák térképzése az 1470-80-as évekre keltezik a szárnyképet.

A kép egykori háttere valószínűleg olyan sérült volt, hogy a harmincas években zajlott restaurálás a teljes eltávolítása mellett döntött. Mai állapotában többszöri beavatkozás nyomait mutatja, nagy felületű kiegészítésekkel. Hátoldala parkettázott.

Az 55.34, 55.35 leltári számú három-három apostolt ábrázoló, valamint az 55.36 számú, az Apostolok búcsúját és az 55.37 számon nyilvántartott, női szenteket ábrázoló táblakép azonos oltárhoz tartozhatott. A kisebb különbségek, és az eltérő háttérmustrák ellenére úgy tűnik, hogy a közel azonos méretű szárnytáblák azzal a Mária halálát ábrázoló, Winzendorfból származó középképpel tartoztak össze, amelyet a bécsi Kunsthistorisches Museum őriz.

Proveniencia

Ipolyi gyűjtemény. ("119. Szent Anna harmadmagával, mellette Szt. Erzsébet és Mária Magdolna. Tempera festmény deszkán. XV. sz. vége. Német." Ipolyi a hagyomány szerint a Kapeller család egyik kastélyából szerezte. Az elképzelés a tábla hátoldalán egykor látható felirat téves olvasatából származik. A Kapeller családra való hivatkozással tartották korábban sárosinak.)

Restaurálás
1931 Váli László (mind a négy táblát elvékonyította, másodlagos hordozóra helyezte, parkettázta).
1979 Benkovics Ilona.

Bibliográfia
• Sarkadi Nagy Emese: Kiegészítések a winzendorfi mester működéséhez. In: Ars Hungarica 46 (2020/4), 399 –413.
• Wolfgang Huber (szerk.): Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum; kiáll.kat; Sankt Pölten 2015., 134. (Sarkadi-Nagy)
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina. 24, 177.– Magyar Szentek tisztelete és ereklyéi. Kiáll. Kat. Esztergom 2000, 123.
• Walicki Michal: Malarstwo polskie. Gotyk, Renesans, wezesny manieryzm; Rec. Végh János. In: Acta Historiae Artium 12 (1966), 255.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó) 126 - 128.
• Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Budapest 1955, 325.- Végh János: Adatok táblaképfestészetünk ikonográfiájához. In: Művészettörténeti Értesítő 8 (1959), 148-149, 8. kép.
• Radocsay Dénes: Az esztergomi kiállítás magyar anyaga. Szabad Művészet IX. 1955. I. 1. sz. 7-13., 13.
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948), 28.

Kapcsolódó műtárgyak
55.34 Szent Tamás, Szent András, Szent Mátyás
55.35 Szent Simon, Szent Júdás Tadé (vagy Ifj. Szent Jakab), Szent Mátyás
55.36 Az apostolok búcsújának részlete